

• 1996 •

Társadalmi események

• Hatályba lép a forint konvertibilitásáról szóló törvény • Meghal Grösz Károly • II. János Pál pápa és Clinton amerikai elnök Magyarországra látogat

Tudomány-technika

• Wilmut és munkatársai már „dolgoznak” az első klonozott emlősen, a Dolly nevű birkán (1997-ben születik meg)

Művészet-kultúra

• Isaiah Berlin: Az emberiség göcsörtös fája • Marc Bloch: A történész mestersége • A Ludwig Múzeumhoz csatlakozó Kortárs Művészeti Múzeum megnyitása

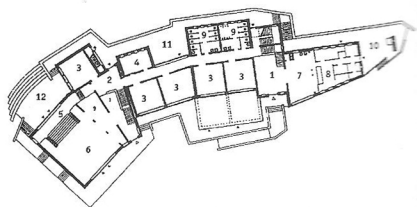
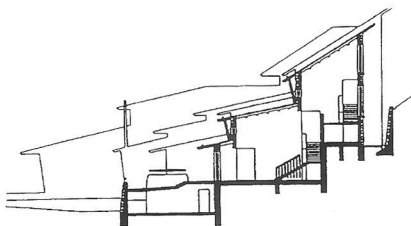
Építészet

• Steven Holl: Szent Ignác-kápolna, Seattle

Turányi Gábor

Dunakanyar Erdei Iskola, Visegrád

• TURÁNYI GÁBOR •

Turányi Gábor (1948, Kadarkút) napjainkban kiteljesedő pályája korai időszakában olyan épülettel tűnt fel, amely friss vitát váltott ki szinte az egész szakmában: a badacsonytomaji oktatási és pihenő-épület – Turányi első igazán jelentős műve – tulajdonképpen a hazai posztmodern építészetelméleti diskurzus egyik gyűjtőpontja volt (e művéért 1984-ben Ybl-díjat kapott). Az első olyan épület ez Magyarországon, amely nyíltan vállalja a nem egységes koncepció szándékát, tudomásul veszi az adottságok és a feladat esetlegességét, átáthatatlanságát. Későbbi épületei is a hazai kritikai regionalista törekvések kiemelkedő példái: finoman archaizáló történeti asszociációkat kelte-

nek, de megjelenésük összességében nem romantikus, mert nem idéznek valós történeti formákat. Turányi nem annyira a divatos, mint inkább a természetes, szerves anyagokat, a téglát, természet követ használja (Óbuda-Újlak, Sáriós Boldogasszony római katolikus plébánia bővítése hitantermekkel, társa Vincze László, 1985–87; irodaház, Budapest, Károly körút, társai: Szalay Tihámér, Vörös Ferenc, Somogyi Pál, 1992; irodaház, Budapest, XIV. Gyarmat u. 26., 1994; az EXPO '96 magyar pavilonjának terve, 1994). Rusztikus, érzelmi töltetű épületei, villái, családi házai az organikus építészet Frank Lloyd Wright-féle felfogásának tanulságaiból és a modern finn építészet hagyományos, erősen természet-

hez kötődő szemléletéből is merítenek, de távol tartják magukat mindenféle stílusépítészettől. Épületeinek fontos jellemzője a helyszín morfológiájának és a környezet építészeti kultúrájának, tradicionális formavilágának maximális figyelembevétele is. Herenden, a Porcelánmanufaktúrával szemben épített Porcelánium nevű vendéglátó- és kereskedőházzal Turányi Gábor új településközpontot hozott létre – a mű nemcsak egy hangsúlyos városi elem, hanem házak sorát idéző kompozíciójával maga is egy kis város. A mű saját teret fog közre, melynek U-alakú arkádsorán át juthatunk be az együttesben elhelyezkedő kávéháza, étterembe, műzeumba. Az épület leghangsúlyosabb eleme az égetőke-

mence formájára utaló, hatalmas téglakürtő. A természet-tégla burkolatú, zárt tömegek, a monumentális, törtetlen falsíkok a századelő gyárépületeire jellemző hangulatot adnak anélkül, hogy azokat a tervező konkrét idézetekkel utánozná. A Pilis Parkerdő budapesti erdészete Turányi egyik legkompaktabb épülete: az erdei tisztáson álló mű tömörsége meditatív erőt sugároz. Ezzel a finom regionalizmussal Turányi Gábor abba a hazai hagyományba kapcsolódik, amelybe Puskás Károly, Uray György, Weichinger Károly, Fodor Jenő tartozott. Ide kapcsolódik az utóbbi évek hazai építészetének egyik legismertebb alkotása, közéleti nevén az „erdei iskola”, valamint a Ziegler Ostyagvár zsámbéki épülete is.

• AZ VISEGRÁDI ERDEI ISKOLA •

Turányi Gábor 1975-ben szerzett diplomát a BME Építész-mérnöki Karán, majd 1979-ig a LAKÓTERV építésze volt, azt követően az AÉTV munkatársa. Az 1980-as évek második felében a MESZ Mesteriskolájába járt, majd a kilencvenes években annak tanára lett. Az 1990-es évek elejétől a BUVÁTI építésze volt, ma saját építészirodáját vezeti.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park területén épült általános iskola varázslatos erdei környezetben, az Apátkúti patak völgyében áll. A változatos, erősen tagolt domborzatot az épület tér- és tömegrendszer pontosan követi, a hegy formáinak veti alá magát. A mű szinte a természetből nő ki, minden szerkezeti elem csak a maga eredeti helyén képes ellátni fel-

adatát, mert oda tartozik – máshová nem illeszkedik. A szó eredeti értelmében szinte nem is beszélhetünk kompozícióról, hiszen valamennyi elem formáját a pillanatnyi építészeti-természeti szituáció határozza meg. Mégis felfedezhetünk olyan elemeket, amelyek mindezeknél „magasabb szinten” egységbe fogják az iskolaépületet: az egész térszervezés enyhe, de feszes ívet leírva, lépcsőzetesen

kúszik fel a meredek hegyoldalra. Az egész centrumát a patak fölött húzódó, a bejáráshoz vezető híd jelöli ki. A rusztikus kőburkolat és a tetőzet állandó lejtésszöge is homogén összképet eredményez. A házból kinyúló tágas teraszok közvetlen, szerves kapcsolatot teremtenek a ház és a természet között. Mindez az iskolát a kortárs hazai építészet egyik legkiválóbb alkotásává emeli.

